

# รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียน มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ\*

## A MODEL OF STUDENT'S PARTICIPATION IN CLASSROOM MANAGEMENT FOR SECONDARY SCHOOL IN NORTHEAST

อดุลย์เดช ศรีพิลา

Aduldej Srepila

สุจิน บุตรดีสุวรรณ

Sujin Budeesuwan

ปริดา ลามะนา

Preeda Lumana

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: aduldej.new@gmail.com

### บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียน และเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกรายการ จัดกระทำข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และ ระยะที่ 2 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียน เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 3 โรงเรียน ครูและนักเรียน จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นคู่มือการดำเนินงานและแบบวัดความพึงพอใจ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .341 - .840 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .955 ผลการวิจัย พบว่าผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการชั้นเรียน การมีส่วนร่วม และการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนมีส่วนร่วม นำรูปแบบเสนอผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม ผลการประเมินรูปแบบในทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมดำเนินการจัดกิจกรรม 13 กิจกรรม ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามตัวชี้วัดทั้ง 3 ด้าน ประกอบไปด้วยด้านการจัดการเรียนรู้ 22 ตัวชี้วัด ด้านวินัยในชั้นเรียน 30 ตัวชี้วัด และด้านบรรยากาศ

---

\* Received 29 May 2020; Revised 17 August 2020; Accepted 18 August 2020



ในชั้นเรียน 20 ตัวชี้วัด และผลการศึกษาคความพึงพอใจของครูอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.40$ , S.D. = 0.19) และผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.51$ , S.D. = 0.18)

**คำสำคัญ:** การพัฒนารูปแบบ, การบริหารจัดการชั้นเรียน, การมีส่วนร่วม

## Abstract

The objective of this research was: to develop the model of Classroom Management and to study the finding of using A Model of Classroom Management for Student's Participation of Secondary School in Northeast. The study was divided into 2 phases as follows: Phase 1 was developing the model of Student's Participation in Classroom Management for Secondary School in Northeast. The group of informant's people 9. The instrument is recorded and were collected data by content analysis. Phase 2 were study the finding of using A Model of Classroom Management for Student's Participation of Secondary School in Northeast. by areas were 3 secondary school samples under the Office of Secondary School Educational Service Area 27. Teachers and students of 360. The instrument's operating manual and a measure of satisfaction. The discrimination between .341 to .840 and with a confidence value of .955. The research findings were as follows: The model development findings of student's participation in classroom management of secondary school in northeast, the researcher developed this model from acknowledge and the theory of classroom management, participation and participatory learning. This model investigated by the thesis advisor and experts for evaluating appropriateness, it was appropriate in the highest. And the findings of usage the model of student's participation in classroom management of secondary school in northeast, the research participants could implement 13 activities. Students are developed according to indicators in all 3 areas. There are 22 learning management indicators, 30 discipline indicators in the classroom, and 20 classroom atmosphere indicators. And the results of the satisfaction of the operation according to the model found that. And the overall satisfaction of the teachers was at the high level ( $\bar{X} = 4.40$ , S.D. = 0.19). and learners was at the highest level ( $\bar{X} = 4.51$ , S.D. = 0.18).

**Keywords:** Model Development, Classroom Management, Participation



## บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาในมาตรา 22 และมาตรา 24 มีใจความสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนั้นต้องเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนได้คิด ได้ทำจากสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย จัดการเรียนรู้แหล่งวิทยาการต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวผู้เรียน และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ชุมชน เพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิด การบริหารจัดการ เฝ้าดูสถานการณ์ รวมทั้งประยุกต์องค์ความรู้ไปใช้ในการป้องกันและแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ (ชัยวัฒน์ สุธิธรรัตน์, 2553) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552 – 2561) โดยกำหนดเป้าหมายว่าภายในปี 2561 คนไทยยุคใหม่จะมีคุณลักษณะสำคัญดังนี้ 1) สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองรักการอ่านและมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต 2) มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมสามารถทำงานเป็นกลุ่ม 4) มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก และความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริตและ สามารถก้าวทันโลก (ถวัลย์ มาตจรัส, 2553)

เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษารอบที่ 3 ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎกระทรวง ว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ครอบคลุม มาตรฐานการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบที่สาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ได้กำหนดกลุ่มตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรงถึง 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ผู้เรียนมีสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตที่ดี ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ผู้เรียนมีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เกณฑ์การประเมินได้อธิบายถึงการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างมีประสิทธิภาพโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พิจารณาที่การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ การจัดเตรียมและใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้ทักษะกระบวนการคิดรวบยอด หลักการและความสัมพันธ์รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2553) จะเห็นได้ว่าจากมาตรฐานด้านผู้เรียนจะเน้นให้นักเรียนมีการพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคมโดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีความสามารถตามศักยภาพอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นข้อกำหนดด้านคุณลักษณะ และคุณภาพการศึกษา



จากแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาข้างต้น ได้มีการดำเนินการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งดำเนินการประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่าผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์มีคุณภาพระดับน้อยที่สุดร้อยละ 11.8 เท่านั้น ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับการประเมินคุณภาพด้านครูผู้สอนของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่พบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีคุณภาพระดับดี เพียงร้อยละ 31.1 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่าคุณภาพที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ คุณภาพด้านผู้เรียนในเรื่องความสามารถคิดอย่างเป็นระบบ ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อหลักสูตร ทักษะการแสวงหาความรู้ และพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง และทักษะการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต สำหรับมาตรฐานด้านครูผู้สอน ที่ต้องปรับปรุงคือความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2553)

การจัดสภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่ว ๆ ไปในปัจจุบัน บรรยาการการเรียนการสอนที่เป็นอยู่ไม่ได้จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลมากนัก อาจจะเป็นเพราะว่ามีจำนวนนักเรียนมากขึ้น โอกาสที่ครูจะเข้าไปสัมผัสกับผู้เรียนเพื่อตอบสนองความต้องการรายบุคคลมีน้อยลง การเรียนการสอนโดยมีครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เป็นวิธีที่ง่ายต่อการสอนจึงเป็นเทคนิคที่นิยมนำมาใช้สอน เทคนิคการสอนที่พบมากที่สุดคือการสอนแบบบรรยายโดยมีครูเป็นศูนย์กลาง และครูส่วนใหญ่ก็จะตั้งความหวังไว้นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนได้เท่า ๆ กัน ซึ่งขัดกับหลักจิตวิทยาว่าด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคลที่คนแต่ละคนมีความสนใจความสามารถ ความถนัดและมีวิธีเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้เรียนแต่ละคนจะรับความรู้ที่ถ่ายทอดได้ไม่เท่ากัน การสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลางเพียงอย่างเดียวจะไม่ตอบสนองความแตกต่างรายบุคคลได้ครบทั้งหมด (ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา, 2550)

การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนที่ครูต้องสอนเนื้อหาให้ทันตามหลักสูตร ซึ่งเต็มไปด้วยเนื้อหามากมาย ด้วยหน้าที่หลายอย่างจึงต้องทำให้ครูหลายท่านพยายามสอนเนื้อหาให้ทันเปรียบเสมือนการกรอกความรู้ให้กับนักเรียนโดยไม่ตั้งใจ และครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนมากมักจะมีความเชื่อมั่นในวิธีการควบคุมชั้นเรียนของตนเองสูง โดยบังคับให้นักเรียนต้องเชื่อฟังและอยู่ในระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดจนเกินไป ถือว่าเป็นแนวทางที่ไม่สอดคล้องกับแนวการเรียนการสอนในปัจจุบันมากนัก (ศศิธร ชันดิธรางกูร, 2551) การแสดงออกของครูในห้องเรียนเป็นไปในลักษณะที่ครูมีบทบาทในทุก ๆ อย่างในห้องเรียนอยู่ตลอดเวลา นักเรียนไม่มีโอกาสได้พูดหรือแสดงความคิดเห็นเท่าใด ผลคือเมื่อนักเรียนเติบโตขึ้นจึงไม่กล้าแสดงความคิดเห็นต่อ



ชุมชน บางคนกล้าแต่ไม่รู้จักแสดงความคิดเห็น ซึ่งการแสดงความคิดเห็นเหล่านั้นเป็นทักษะอย่างหนึ่งที่ต้องมีการฝึกฝนและปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย การจัดการในห้องเรียนที่ครูเป็นศูนย์กลางที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาให้นักเรียนเพียงอย่างเดียว ยังทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะผู้เรียนมีโอกาสดำเนินกิจกรรมที่ต้องตัดสินใจด้วยตนเองน้อยมาก (สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี, 2550) การให้ผู้เรียนมีบทบาทมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน จะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียนอยากเห็น ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จะก่อให้เกิดความรู้ลึกถึงสำคัญของตนเอง ความสนุกสนาน โดยเฉพาะการมีสื่อที่หลากหลายเป็นตัวกระตุ้นโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นการยืนยันว่า มาตรฐานด้านผู้เรียนจะเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้มากที่สุด โดยเฉพาะด้านที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน รวมถึงความมีวินัย ความกล้าแสดงออก การมีส่วนร่วมหรือบทบาทหน้าที่ในห้องเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน การสร้างกฎกติกาและวินัยในห้องเรียน นอกจากนี้การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน มักมาจากครูเป็นผู้กำหนดให้ทั้งสิ้น ทั้งที่นักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น มีความคิดเป็นของตนเองมีความกล้าที่จะแสดงออกในหลายๆ ด้านแต่กลับถูกชี้นำโดยครูที่ถือว่าเป็นผู้มีอำนาจในห้องเรียน สิ่งเหล่านี้ควรจะได้ รับการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงโดยการที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการในชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้น โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของนักเรียนทุกคน เสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยในชั้นเรียน รวมถึงให้ครูผู้สอนเข้าใจและรับรู้ความต้องการของผู้เรียนที่แท้จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มากที่สุด

#### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการในชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการในชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



## วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จในการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ดำเนินงานวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ ตามลำดับดังนี้

### ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการร่างรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีในการบริหารจัดการในชั้นเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาของ Weinstein (Weinstein, C. S., 2000) แนวคิดการบริหารจัดการในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตยของ Albert (Albert, L., 2003) แนวคิดสิทธิระหว่างครูและนักเรียนของ Gordon (Gordon, T., 1991) บรรยายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันของ Digulio (Diogulio, R., 2545) แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ ทิศนา ขัมมณี (ทิศนา ขัมมณี, 2547) แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน พ่วงสมจิตร (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2541) การจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของสมณฑา พรหมบุญ (สมณฑา พรหมบุญ, 2549) และแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของทิศนา ขัมมณี (ทิศนา ขัมมณี, 2547)

2. การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้น นำรูปแบบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมในการนำไปใช้

3. นำรูปแบบที่สร้างขึ้นมาทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนอกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะและใช้ดำเนินการวิจัยต่อไป

4. ผู้ร่วมวิจัย คือครูผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตามโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน จำนวน 9 คน โดยเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ครูผู้มีผลงานดีเด่นในระดับจังหวัดขึ้นไป 2) ดำรงตำแหน่งครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และ 3) ครูผู้มีความพร้อมและให้ความร่วมมือในการทำวิจัย เข้าร่วมประชุมและระดมความคิดเพื่อจัดทำคู่มือการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชั้นเรียน ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2555 ณ ห้องประชุมมนทรี โรงเรียนสตรีศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ทำการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม



ในการบริหารจัดการชั้นเรียน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านวินัยในชั้นเรียน

5. จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีกิจกรรมสอดคล้องกับตัวชี้วัดความสำเร็จ

6. นำคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสมความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและประโยชน์ในการนำไปใช้พัฒนาในโรงเรียน

**ระยะที่ 2 การศึกษาการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียน มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**

การศึกษาการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการตามคู่มือโดยใช้ระยะเวลาดำเนินการทดลองระหว่างวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556

2. ดำเนินการทดลองกับโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 3 โรงเรียน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากโรงเรียนที่มีความพร้อม ยินยอม และสมัครใจในการร่วมวิจัยและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียนขนาดเล็ก 1 โรงเรียน ขนาดกลาง 1 โรงเรียน และขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ จำนวน 1 โรงเรียน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยมีครูผู้ร่วมวิจัย จำนวน 18 คน และนักเรียนที่เข้าร่วมดำเนินการวิจัย จำนวน 18 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 360 คน

3. ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยในแต่ละโรงเรียนเพื่อวิเคราะห์หาอุปสรรคของการดำเนินงานวิจัย

4. ประเมินความพึงพอใจของครูและนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) จำนวน 30 ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือมาแล้ว โดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .341 - .840 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .955

5. นำผลการประเมินความพึงพอใจมาวิเคราะห์ความคิดเห็นของทั้งครูและนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน





6. สรุปผลการประเมินความพึงพอใจของครูและนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

## ผลการวิจัย

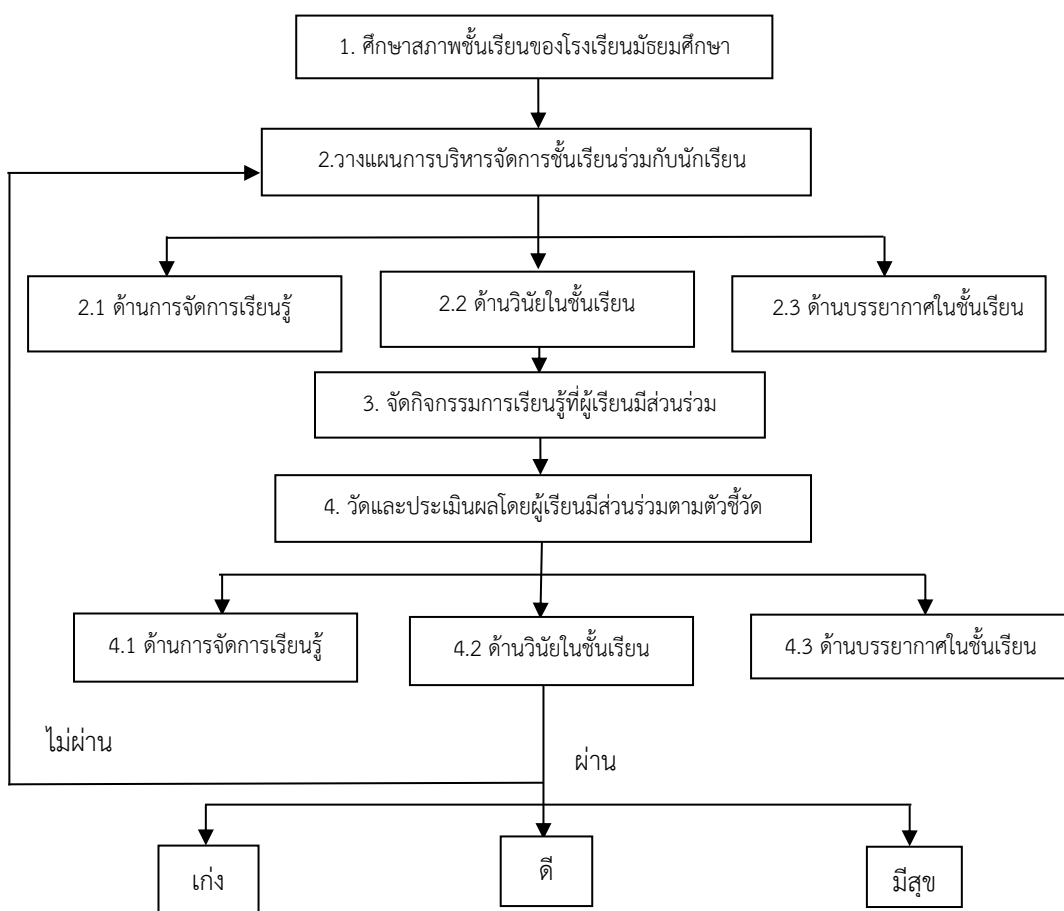
ผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้สรุปผลดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยนักเรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ทำการศึกษาวิเคราะห์จากข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพซึ่งได้นำข้อมูลมาใช้ประกอบการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายละเอียดของรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ครูทำการศึกษาสภาพชั้นเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา และลักษณะการบริหารจัดการชั้นเรียนในโรงเรียน โดยสภาพชั้นเรียนของแต่ละโรงเรียนจะมีความแตกต่างกันออกไป 2) ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนการบริหารจัดการในชั้นเรียน โดยครูเปิดโอกาส และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนให้มากที่สุด ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น พร้อมกับร่วมตัดสินใจ ในการร่วมวางแผนกิจกรรมการบริหารจัดการชั้นเรียน สามารถแบ่งลักษณะการดำเนินงานออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการร่วมมือวางแผนด้านการเรียนรู้ ด้านการร่วมมือวางแผนด้านวินัยในชั้นเรียน และด้านการร่วมมือวางแผนด้านบรรยากาศในชั้นเรียน 3) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม โดยดำเนินการจัดตามคู่มือการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4) วัดและประเมินผลโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งจะทำการประเมินตามตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยแบ่งเป็นด้านได้ดังนี้ คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ มีการร่วมประเมิน จำนวน 22 ตัวชี้วัด ด้านวินัยในชั้นเรียน มีการร่วมประเมิน จำนวน 30 ตัวชี้วัด และด้านบรรยากาศในชั้นเรียน มีการร่วมประเมิน จำนวน 20 ตัวชี้วัด ผลการประเมินเมื่อได้มีการดำเนินการในกิจกรรมตามคู่มือการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามตัวชี้วัดที่กำหนดถือว่าผ่านการประเมินผลตามตัวชี้วัด หากตัวชี้วัดใดไม่ได้ดำเนินการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม ครูและผู้เรียนในชั้นควรร่วมกันวางแผนการบริหารจัดการชั้นเรียน ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมอีกครั้ง 5) การประเมินผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่กำหนดทั้ง 3 ด้าน จะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้ 5.1) ด้านการจัดการเรียนรู้ เมื่อมีการดำเนินกิจกรรมตามคู่มือและประเมินผลตรงตามตัวชี้วัดความสำเร็จ จะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น จึงถือได้ว่าผู้เรียนเป็นคนเก่ง 5.2) ด้านวินัยในชั้นเรียน เมื่อมีการดำเนินกิจกรรมตามคู่มือ





และประเมินผลตรงตามตัวชี้วัดความสำเร็จ จะส่งผลให้ผู้เรียนเป็นคนที่มึจิตสาธารณะ เสียสละ ซื่อสัตย์ กล้าแสดงออก เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี จึงถือได้ว่าผู้เรียนเป็นคนดี และ 5.3) ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน เมื่อมีการดำเนินกิจกรรมตามคู่มือและประเมินผลตรงตามตัวชี้วัด ความสำเร็จ จะส่งผลให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกันได้ในชั้นเรียนอย่างมีความสุข เมื่อนำรูปแบบที่ พัฒนาขึ้นนำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความ เหมาะสมในการนำไปใช้ พบว่าผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการพัฒนาแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสรุปได้ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



2. ผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ร่วมวิจัยสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการบริหารชั้นเรียนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วทำการประเมินผลการดำเนินงาน 2 ส่วน คือ 1) ผลการประเมินการดำเนินงานตามตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าผลการประเมินดำเนินงานตามตัวชี้วัด จำนวน 72 ตัวชี้วัด จากกิจกรรมการดำเนินงาน 13 กิจกรรม โดยรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วม ดังตารางที่ 1 – 2

**ตารางที่ 1** แสดงผลการประเมินความพึงพอใจในการดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยนักเรียนมีส่วนร่วมของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยรวม สำหรับนักเรียน

| รายการ                        | $\bar{X}$   | S.D.        | ระดับความคิดเห็น |
|-------------------------------|-------------|-------------|------------------|
| ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน | 4.47        | 0.26        | มาก              |
| ด้านการจัดการเรียนรู้         | 4.50        | 0.24        | มาก              |
| ด้านวินัยในชั้นเรียน          | 4.56        | 0.61        | มากที่สุด        |
| <b>เฉลี่ย</b>                 | <b>4.51</b> | <b>0.18</b> | <b>มากที่สุด</b> |

จากตารางที่ 1 ความพึงพอใจในการดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยนักเรียนมีส่วนร่วมของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมสำหรับนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X} = 4.51$ , S.D. = 0.18) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวินัยในชั้นเรียน ( $\bar{X} = 4.56$ , S.D. = 0.61) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการจัดการเรียนรู้ ( $\bar{X} = 4.50$ , S.D. = 0.24) และด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ( $\bar{X} = 4.47$ , S.D. = 0.26) ตามลำดับ

**ตารางที่ 2** แสดงผลการประเมินความพึงพอใจในการดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยนักเรียนมีส่วนร่วมของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยรวม สำหรับครู

| รายการ                        | $\bar{X}$   | S.D.        | ระดับความคิดเห็น |
|-------------------------------|-------------|-------------|------------------|
| ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน | 4.42        | 0.34        | มาก              |
| ด้านการจัดการเรียนรู้         | 4.33        | 0.58        | มาก              |
| ด้านวินัยในชั้นเรียน          | 4.44        | 0.26        | มาก              |
| <b>เฉลี่ย</b>                 | <b>4.40</b> | <b>0.19</b> | <b>มาก</b>       |

จากตารางที่ 2 ความพึงพอใจในการดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยนักเรียนมีส่วนร่วมของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมของนักเรียนสำหรับครูอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.40$ , S.D.=0.19) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวินัยในชั้นเรียน ( $\bar{X} = 4.44$ , S.D. = 0.26)



มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ( $\bar{X} = 4.42$ , S.D. = 0.34) และด้านการจัดการเรียนรู้ ( $\bar{X} = 4.33$ , S.D. = 0.58) ต่ำสุดตามลำดับ

และผลจากการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้ 1) ผู้เรียนเกิดทักษะการมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ เกิดเป็นบุคคลกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เกิดการพัฒนาตนเอง รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งมีความเสียสละต่อทางโรงเรียนและชุมชน ซึ่งพิจารณาได้จากข้อมูลผลการปฏิบัติงานผลการประเมินตามตัวชี้วัดความสำเร็จและผลการประเมินความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่อยู่ในระดับมาก 2) ผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปฏิบัติการสอนต่างมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนมากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้มาร่วมแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และยังพบว่าผลของการดำเนินงานก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีภายในหมู่คณะมากขึ้น และเกิดการทำงานเป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ครูผู้ร่วมวิจัยยังเกิดความเข้าใจในแนวทางการสร้างห้องเรียนประชาธิปไตย เปิดความคิดรับความรู้สึกรักของผู้เรียน ไม่เป็นครูที่มีลักษณะรวบอำนาจเพียงผู้เดียว รู้จักการมอบอำนาจให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และ 3) ครูผู้ร่วมวิจัยได้นำความรู้ในตัวเองผสมผสานกับความรู้ใหม่ที่ได้รับเพิ่ม เกิดความความรู้ใหม่ขึ้น

## อภิปรายผล

ในการดำเนินการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถสรุปและอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ามีการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ทำการศึกษาสภาพชั้นเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) ครูและผู้เรียนร่วมกันวางแผนการบริหารจัดการในชั้นเรียน ซึ่งแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ด้าน คือ การร่วมมือวางแผนด้านการเรียนรู้ การร่วมมือวางแผนด้านวินัยในชั้นเรียน และการร่วมมือวางแผนด้านบรรยากาศในชั้นเรียน 3) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม 4) ครูและผู้เรียนร่วมกันวัดและประเมินผลการดำเนินงาน และ 5) การสะท้อนผลการดำเนินงาน เมื่อนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสม ซึ่งผลของการประเมินทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (Weinstein, C. S., 2000) สอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบที่ผู้วิจัยจะต้องทำการสร้างรูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีแนวความคิด และผลการศึกษาหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วทำการทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546) ซึ่งรูปแบบเป็นสิ่งที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อบรรยายคุณลักษณะที่สำคัญของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ



รูปแบบจึงมิใช่การบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม เพราะการกระทำเช่นนั้นจะทำให้รูปแบบนั้นด้อยลงไป ส่วนการที่จะระบุว่ารูปแบบใด ๆ จะต้องประกอบด้วยรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสมและรูปแบบนั้น ๆ ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีการกำหนดตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์แต่ละอย่าง และวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบนั้นว่าต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างไร (Bardo, John W. & Hartman, John J., 1982)

2. ผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมตามคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 13 กิจกรรม พบว่าผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมกันสะท้อนผลการทำงาน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีขั้นตอน 4 ขั้น คือ การวางแผน (Plan), การปฏิบัติ (Act), การประเมินผล (Observe) และการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) (ประวิต เอรารวรรณ์, 2551) และสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม มุ่งให้สมาชิกในองค์กรมีโอกาสทำงานร่วมกันเป็นทีม ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน และร่วมประเมินผล ส่งผลให้เกิดความสำเร็จขึ้นในทีม (คุณวุฒิ คนฉลาด, 2540) ผลของการใช้รูปแบบแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของผู้เรียนด้านการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีความกระตือรือร้นในการเรียน ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ฝึกการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ยังทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น ผ่านการประเมินตามตัวชี้วัดความสำเร็จ จำนวน 22 ตัวชี้วัด ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า เพราะผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้และค้นคว้าด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้และสามารถถ่ายทอดให้บุคคลอื่นได้ ผู้เรียนจะเกิดความเชี่ยวชาญในความรู้ที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าครูควรเป็นผู้จัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาส สร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง (ทิตนา เขมมณี, 2547) และแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นตัดสินใจเลือกบทเรียนที่ต้องการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มหรือศึกษาด้วยตนเอง ผู้เรียนจะร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอนฝึกปฏิบัติการวางแผนการทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน และทำรายงานผลการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นและเป็นบุคคลใฝ่เรียนรู้ (อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง, 2545) และสอดคล้องกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ (ผดุง เพชรสุข, 2548) 2) การมีส่วนร่วมของผู้เรียนด้านวินัยในชั้นเรียน ส่งผลให้เกิดกฎกติกาของชั้นเรียน มีการร่วมกันแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสมาชิกในชั้น เกิดความเข้าใจในความแตกต่างของเพื่อนร่วมชั้น เกิดเป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะ มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี นอกจากนี้ผู้เรียนยัง



มีพฤติกรรมตรงตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของทางโรงเรียน ผ่านการประเมินตามตัวชี้วัดความสำเร็จ จำนวน 30 ตัวชี้วัด ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า เพราะผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกฎกติกาของชั้นเรียนเอง จึงได้เกิดการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังร่วมดำเนินการกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของทางโรงเรียน ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ และฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การเยี่ยมบ้านหรือการติดต่อกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องเป็นการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียนได้ดีอีกวิธีหนึ่ง อีกทั้งยังเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน สอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้เรียน ครู และผู้ปกครอง พบว่าสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ (ชัยญา อภิบาลกุล, 2545) และความเป็นผู้นำของนักเรียนสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้กับนักเรียนทุกคน รวมทั้งกฎระเบียบกับนักเรียนควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการร่างกฎด้วย (ไพศาล จันทรภักดี, 2547) และ 3) การมีส่วนร่วมของผู้เรียนด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนทำให้เกิดการร่วมมือกันดำเนินการพัฒนาชั้นเรียนของตนเองให้น่าอยู่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ มีการร่วมสร้างสรรค์พื้นที่ในห้องให้เกิดประโยชน์มีป้ายนิเทศแสดงผลงานและภาระงานอย่างเห็นได้ชัด มีบรรยากาศที่มีความเป็นประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และผู้เรียนมีอิสระในการแสดงออกในทางที่ดีได้อย่างเต็มที่ ผลการประเมินผ่านตามตัวชี้วัดความสำเร็จ จำนวน 20 ตัวชี้วัด สอดคล้องกับคำกล่าวว่าบรรยากาศทางสังคมที่ดีของชั้นเรียน ควรมีความอบอุ่น มีความเป็นกันเอง และมีความเป็นประชาธิปไตย ครูและผู้เรียนร่วมมือกันดำเนินการกิจกรรมต่างของชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อวิเคราะห์พบว่า เพราะผู้เรียนได้ร่วมลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ผู้เรียนจึงเกิดทักษะการทำงานร่วมกัน ฝึกการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ รวมทั้งทักษะการแสดงความคิดเห็นและการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, 2544) สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพหมายความว่าผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างกระฉับกระเฉง ไม่นิ่งเฉย ซึ่งผลจากผู้เรียนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในชั้นเรียนจะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน สรุปเป็นหลักการดำเนินงานได้ดังนี้ 1) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกฎระเบียบในห้องเรียน (Setting classroom rule) 2) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Involve decision making) 3) ให้โอกาสนักเรียนในการแก้ไขปัญหาเป็นกลุ่ม (Group problem solving) 4) ต้องสร้างสังคมแห่งการสื่อสาร นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งห้องได้อย่างสะดวก 5) นักเรียนต้องเข้าใจงาน (Work tasks) ที่จะทำอย่างแจ่มชัด และ 6) ครูควรแสดงบทบาทเป็นผู้มอบอำนาจ (Act authoritatively) ไม่แสดงตนเป็นคนมีอำนาจ (authoritarian) (Owen, C., 2009); (Springer, M. Learning & Memory, 1999); (Lemlech, J. K., 2004) และจากผลการศึกษาความพึงพอใจในการดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษาจึงเป็นแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนและทุกฝ่าย ทั้งครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ต้องให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน



เพื่อให้งานการพัฒนาการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการชั้นเรียนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการตรงต่อเวลา โรงเรียนดอนกลอยวิทยาการ กิ่งอำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยทำการศึกษาแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart ดำเนินการ 2 วนรอบ จากการศึกษาพบว่ากลุ่มที่ทดลองยังมีนักเรียนบางกลุ่มยังไม่ตระหนักด้านวินัยเกี่ยวกับความตรงต่อเวลา ขาดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวมีการพบว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากการขาดการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง เมื่อผู้ปกครองและโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมพบว่าทั้งสองฝ่ายต่างพึงพอใจในผลการแก้ปัญหาของนักเรียนและผลจากการมีส่วนร่วมนี้ทำให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม และเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคมได้อย่างเป็นระบบ (วรรณธรงค์ สาคำไมย์, 2547)

### สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าไว้คือรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมตามคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใน 3 ด้าน คือ การร่วมมือวางแผนด้านการเรียนรู้ การร่วมมือวางแผนด้านวินัยในชั้นเรียน และการร่วมมือวางแผนด้านบรรยากาศในชั้นเรียน จำนวน 13 กิจกรรม พบว่า ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมกันสะท้อนผลการทำงาน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างชัดเจน ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดจำนวน 72 ตัวชี้วัด จากกิจกรรมการดำเนินงาน 13 กิจกรรม โดยรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนในระดับนี้เป็นวัยที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น มีความคิดเป็นของตนเอง มีเหตุผล กล้าแสดงออก หากมีการศึกษาเพิ่มเติมควรศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่นให้มากขึ้น ใช้หลักจิตวิทยามาช่วยในการระดมความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์ให้เข้าถึงปัญหา และความต้องการให้ได้มากที่สุด และดำเนินการตามคู่มือในการดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียนเพราะมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและเป็นแนวทางในการพัฒนาให้นักเรียนเกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และเกิดจิตสำนึกในการปฏิบัติในทางที่ดี และควรใช้กระบวนการวิจัยหลากหลายวิธีมาปรับใช้ เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

### เอกสารอ้างอิง

- คุณวุฒิ คนฉลาด. (2540). ภาวะผู้นำ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยญา อภิบาลกุล. (2545). รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและจัดการศึกษา ภายใต้อำนาจการกระจายอำนาจการบริหาร



- การศึกษา: กรณีศึกษาของสำนักงานการศึกษาจังหวัดขอนแก่น. ใน *ดัชนีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). *การจัดการเรียนรู้แนวใหม่*. นนทบุรี: สหมิตรพรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิง.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2541). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับนักเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร*. ใน *ดัชนีนิพนธ์ครุศาสตรดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2553). *การจัดการศึกษาและแหล่งเรียนรู้สร้างสรรค์*. กรุงเทพมหานคร: อารักษ์.
- ทศนา แหมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- \_\_\_\_\_. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประวิต เอรารธรรม์. (2551). *การวิจัยและพัฒนาองค์การในโรงเรียน*. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- ผดุง เพชรสุข. (2548). *กระบวนการพัฒนาครูในการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3*. ใน *ดัชนีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2544). *การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิด วิธีและเทคนิคการสอน 1*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- ไพศาล จันทรภักดี. (2547). *การพัฒนาภาวะผู้นำเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้กระบวนการหลักสูตร*. ใน *ดัชนีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วรรณรงค์ ศาคาไ้มย์. (2547). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูในการเสริมสร้างวินัย นักเรียนด้านการตรงต่อเวลาโรงเรียนดอนกลอยวิทยาคาร กิ่งอำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด*. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศศิธร ขันดิธรางกูร. (2551). *การจัดการชั้นเรียนของครูมืออาชีพ*. วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 1(2), 1-19.





- ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา. (2550). ปฏิรูปการศึกษา: ก้าวอย่างมั่นใจ. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). ร่วมคิด ร่วมเขียน ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2553). คู่มือประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้ำคุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี. (2550). กระทรวงศึกษาธิการเสนอแนวทางครูสหกิจ. เรียกใช้เมื่อ 11 สิงหาคม 2553 จาก [www.moe.go.th/websm/newsFeb07](http://www.moe.go.th/websm/newsFeb07)
- สมณฑา พรหมบุญ. (2549). การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม: ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2545). สุดยอดพัฒนาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: เอ็กชเปอร์เน็ทบุคส์.
- Diogulio R. (2545). ห้องเรียนสร้างสรรค์ (ผู้แปล เพ็ญใจ ผลโศก). กรุงเทพมหานคร: รมวิชาการ.
- Albert, L. (2003). Cooperative Discipline. New York: AGS Publishing.
- Bardo, John W. & Hartman, John J. (1982). Urban Sociology: A Systematic Introduction. U.S.A.: F.E. Peacock Publishers Inc.
- Gordon, T. (1991). Discipline that works: Promoting self-discipline in children. New York: Plume.
- Lemlech, J. K. (2004). Teaching in Elementary and Secondary Classroom. New Jersey USA: Peason.
- Owen, C. . (2009). Room for Change: Decision made by K-3 Teachers in Designing Classrooms. USA: Proques LLC. MI.
- Springer, M. Learning and Memory. (1999). The Brain in action. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Weinstain, C. S. (2000). Secondary Classroom Management. New York: New Press.